

BusinessWeek Kulis

EDITÖR ERDİNÇ ERGENÇ

Rakamlar doğruları yansıtmıyor Hareketlenen yerli film talebinin farkına varıp arzı artıran yapımcılar, yaklaşık 250 milyon YTL'lik sinema pastasından pay kapabilmek için düşük bütçeli ama Türk halkının sevdiği cinsten yapımlara imza atmaktan geri kalmıyor. Özellikle çekilen filmler için ortaya konulan film maliyetleri ise çok da doğruları yansıtmıyor. **BrightWell** firmasının yönetim Kurulu Başkanı **Alphan Manas**, görsel efektlerini üstlendikleri **"Dünyayı Kurtaran Adamın Oğlu"** filmi için animasyonlarla ilgili verilen rakamların "uçuk" olduğunu dile getiriyor. **"2 milyon dolar çok büyük bir rakam. Asıl maliyet bunun çok çok altında"** diyor. Manas'a göre film maliyetleri görüldüğünden çok daha yüksek gösterildiği için hem dağıtımcılar hem de yapımcılar cirolarını saklıyorlar. Böyle olunca da sektör hakkında doğru bir ölçümleme yapılamıyor.

- **Yeşilçam**'ın son yıllarda sergilediği gelişim ile ilgili hazırladığımız kapak haberini **52. sayfadan itibaren okuyabilirsiniz.**

Sheraton, 12 Yılın Acısını Çıkartıyor Son dönemde Türkiye'de yatırımlarını artıran **Starwood Grubu**'na ait Sheraton, 12 yıllık ayrılığın ardından İstanbul'a dönmeye hazırlanıyor. 2006 yılında Ataköy Otelcilik ile anlaşan Starwood Grubu'nun 5 yıldızlı en tanınmış markası Sheraton, Maslak'taki Princess Otel'in işletmesini aldı. Oğuz Serim'e ait OC Turizm ile franchise anlaşması imzalayan Starwood, böylece birkaç ay içinde Türkiye'deki ikinci oteli için imzayı atmış oldu. Starwood, Sheraton dışında geçtiğimiz yıl işadamı Serdar Bilgili'nin Akaretlerdeki Sıraevler Projesi'nde W Hotels, Ataköy Yatımları projesinde ise Four Points markasıyla anlaşmıştı.

NCR ile Teradata Yollarını Ayırdı Teknoloji firması **NCR** ile veri ambarı bölümü **Teradata**, 2007 yılı itibarıyla farklı iki şirket olarak faaliyetlerini sürdürecektir. 1.5 milyar dolarlık vergi geliri ve 309 milyon dolarlık işletme gelirine sahip Teradata'nın şu anki başkan yardımcısı **Mike Koehler** ise başkan ve CEO olarak görev yapacak. Başkanlığı **Bill Nuti** tarafından devam ettirilecek olan NCR ise ATM, perakende kontrol, otomatik fatura ödeme sistemleri, havayolları, oteller, hastanelerdeki self servis teknoloji sağlayıcıları pazarındaki faaliyetlerine devam edecek.

Daha Ucuza Siyah Altın O sıcak yaz günlerinin kabusu -petrol fiyatları varil başına 80 dolara yakın- uzun zaman öncesinde kalmış ve artık çok uzak görünüyor. Ham petrol fiyatları hemen hemen üçüncü kez temmuzdaki tepe noktasından aşağıya doğru düşüş kaydetti. 10 Ocak'ta fiyatlar New York Emtia Borsası'nda 1.62 dolar düşerek 54.02 dolara inerken, ABD Enerji Bakanlığı, bunu son üç yıl içinde kalorifer yakıtını ve damıtılmış petroldeki en büyük dalgalanma olarak niteledi.

Peki petrol fiyatlarındaki bu düşüşün arkasında sıcak kış olabilir mi? Bu sebeplerden biri olabilir ancak ısınma amaçlı yakıt tüketimi sadece yüzde 7. Yavaş büyüme ve **OPEC** üyelerinin kendi ürünleri üzerinde yaptıkları hilelerden oluşan (pazarlık yapmama) diğer faktörler daha belirleyici. Artı olarak, Belarus'un açıklamasına göre, Rus petrolünün Rusya'dan Avrupa'ya sevkiyatının durması da bu durumu tetikledi. Her halükarda, petrol kullanıcısı ülkeler için fiyatların düşmesi, an az vergi kesintisi kadar güzel bir şey.

Telefon Üreticilerinin Titreyişi **Steve Jobs** müzik, kamera, internet, video ve cep telefonunu içinde barındıran **iPhone**'un 9 Ocak'ta tanıtımını yaparken dünya çapında herkes onun ağzından çıkanlara odaklanmıştı. Ne de olsa şirketin adı olan **Apple**'in ardından gelen "bilgisayar" ifadesini çıkarttığını unutmamak lazım.

- *Apple'in dünyada büyük yankı uyandıran yeni telefonu iPhone ile ilgili haberimizi 36. sayfada bulabilirsiniz.*

İstifa Da Bir Yöntem Merkez Bankası Başkanı **Durmuş Yılmaz**, Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'nın (**BTSO**) davetlisi olarak katıldığı **"2007 Yılında Para Politikaları"** konulu toplantıda, kimi eleştirilere maruz kaldı. Özellikle düşük kur- yüksek faiz konusunda, izleyiciler Başkan'ı epey sıkıştırdı. Durmuş Yılmaz, "Bu yılki yüzde 4 enflasyon öngörünüz gerçekleşmezse Yeni Zelanda örneğinde olduğu gibi istifa geleneğini başlatacak mısınız?" sorusuna ise "Hedef tutmayınca da mektup yazıyoruz. Dolayısıyla istifa da bir yöntem olabilir. Fakat bunun ne getirip ne götüreceği düşünülmelidir. Yani dere geçilirken at değiştirmek gibi bir şey" diye cevap verdi. Merkez Bankası Başkanı'nın sözleri, hükümetin ve bazı iş adamlarının sert eleştirilerine karşın şimdilik istifayı düşünmediğinin bir göstergesi... Ancak istifa kelimesinin telaffuz edilmeye başlaması ilgi çekici. Taşınma kararı ile başlayan özerklik tartışması, ardından **"özerk demek cumhuriyet demek değil"** sözleri, Merkez Bankası Başkanı üzerindeki baskının arttığını gösteriyor. İstifa fikri zihinlere düştükten sonra

Yeşilçam'ın Fi

YERLİ FİMLER için büyük salonları seyircilerle doldurmak 4-5 yıl öncesine kadar hayaldi. Bugün sinema komplekslerinde salonların çoğu yerli filmlere ayrılıyor

Yakalı Dönüşü

Yeniden uyanan Türk sineması güçlü bir endüstriye dönüşme sinyalleri veriyor ama çok yönlü bir strateji belirlenmezse bu çıkış hızlı bir düşüşle de sonuçlanabilir **ESRA AKIN & PINAR ÇELİK**

SENİN ANNEN BİR MELEKTİ YAVRUM. Pazen elbiseli taşralı annelere iç çeltirir, babalara gizlice gözyaşı döktürür, çocuklara kendince hayat dersi verir, aileleri aynı dertler ve neşelerle birleştirirdi. Ayı postlu şömineli evlerde partiler veren zenginlerin kızlarını dolmuş şoförü delikanlılara aşık eder, körleri bir kazayla iyileştirir, saçları bir gecede beyazlatır, kötü adam esas kızı öpmeye çalışırken tesadüfen kapıyı açan esas oğlanı yıllarca meyhane köşelerinde cürütürdü. Türkan Şoray'ın cilvesiyle, Kadir İnanır'ın sert bakışıyla derdini anlatır, Erol Taş'a hainlik yaptırır, Aliye Rona'ya intikam aldırır, Cüneyt Arkın'a dayak attırır, Hülya Kocyiğit'e takma kirpikli gözlerini karpıştırdı.

Düşük bütçelerle çekilen yüzlerce iddiasız filmiyle Yeşilçam bir sürü yıldız yarattı. Onun hayaliyle nice genç kız büyük şehrin yolunu tuttu ve yine onun deyişleriyle kötü yola düştü. Ama gün geldi, kahveden topladığı figüranlarını aynı kahvede unuttu. Pes etmesiyle birlikte ekmek kapısı olduğu yağınları kaderlerine terk etti. Şaşaalı günleri geride kaldığında, bakımsız sinema salonlarının kapı-

larına kilit vuruldu. Yıllanmış emekçilerini ucuz seks filmlerinde oynamaya mahkum etti. Film, bu sefer mutlu bitmemiş ve son sahnede gözünden hakikatli bir damla yaş süzülürmüşü.

Bir zamanlar fakir ama gururlu bir Yeşilçam vardı. O şimdi ensesi kalın bir sinema endüstrisi olma yolunda ilerliyor. Köhne sinema salonları artık modern çizgilerle dekore edilirken, ileri teknoloji sistemlerle donatılıyor. Eldeki üç beş saatlik makaralarla çekilen melodramlar, yerini birkaç çeşit kamerayla türlü açılardan defalarca çekilen sahnelere, batı standartlarındaki stüdyolarda montajlanmış filmlere bırakıyor. Cüneyt Arkın'ın kokpitte eğilerek inişe geçtiği "Dünyayı Kurtaran Adam", en yeni animasyon teknikleriyle bezenmiş oğluyla gövde gösterisi yapıyor. Kasabaya televizyonun gelişiyiyle kendi bitişini anlattığı "Vizontele'de "Peki Zeki Müren de bizi görececek mi?" diyen TV seyircisinden ironik bir intikam alıyor. Artık filmleri "vurdulu kırdılı" değil "aksiyon" sınıfına giriyor ve onlardan biriyle, "Kurtlar Vadisi Irak"la nicedir öykündüğü Hollywood'un yıldızlarını ayağına getiriyor.

KLİŞELERİYLE ANDIĞIMIZ VE dudak büktüğümüz Türk filmleri artık "Biz bu işte iyiyiz" diyor. 80'lerde girdiği bunalımdan sonra 2000'lerde silkinip kendine gelen sektör, her yıl giderek daha çok filmi vizyona sokuyor.

Dahası, bu filmlerle kendi topraklarında neredeyse Hollywood filmleri kadar gişe hasılatı yapıyor. 2005'te hızlanan sürecin 2006'da ulaştığı nokta aslında her şeyi anlatıyor: 2006'da vizyona giren 238 filmin 34'ü yani yüzde 14.2'si yerli, ama 234 milyon YTL'lik gişe hasılatının 112 milyon YTL'si yani yüzde 48'i yerli filmlerle elde edildi.

Türk sineması seyircisiyle yeniden barıştı ancak cicim aylarının daha ne kadar süreceği belli değil. Zaten sadece gişe hasılatının öngörülenin üzerine çıkması da sektörün endüstri haline geldiğini kanıtlamaya yetmiyor. Ticari birer yapımlar olarak filmlerin gelirlerinin VCD/DVD'ler, televizyon kanallarına verilen lisans hakları, yurtdışı pazarlara yapılan satışlar, film müzikleri ve ticari ürünlerle daha fazla desteklenmesi gerekiyor. Şimdilik Avrupa'da Türklerin yoğun olduğu ülkelerde izlenen Türk filmleri, ufkunu geliştirmeli ve Türki Cumhuriyetler'e ve Ortadoğu ülkelerini de kapsama alanına almalı. Dahası, filmler en baştan küresel pazar hedeflenerek daha evrensel temalarla çekilebilir ve Türk sineması dünyadaki sinema endüstrisinin kayda değer bir oyuncusu olabilir. Yapımcılar doğru adımları atarsa, Türk filmlerinin gördüğü rağbet, sektörü milyarlarca dolarlık bir endüstriye dönüştürebilir.

*İzleyiciler
Yeşilçam'ın
basit ama
samimi
filmlerini sevdi.
O dönem yılda
yaklaşık
300 film
çekiliyordu*

SESSİZLİK! MOTOR!

YARATTIĞI KEMAL SUNAL, Adile Naşit, Ayşen Gruda, Hulusi Kentmen, Ayhan Işık, Filiz Akın, Tarık Akan, Gülşen Bubikoğlu gibi yıldızlarıyla Yeşilçam, bir büyük kumpanya gibiydi. Sanki her defasında çeşitli oyuncular rasgele bir araya getiriliyor, hazır kurgulardan biri seçiliyor, bildik mekanlardan birinde toplanıp "motor!" deniyordu. Bugün evde aylıklık yaparken zapladığımız TV kanallarından birinde rastlayıp hemen kendimizi kaptırabildiğimiz ama seyretmesek de pek bir şey kaçırmadığımızı düşündüğümüz filmlerin çoğu, o dönemki az sayıdaki yapımcının hızla karar verip düşük bütçelerle pratik bir şekilde hayata geçirdiği ve mahalle sinemalarına hafta aşırı dağıtılan yapımlardı. Yani, yapımcılar da oyuncular da figüranlar da teknik ekip de sürümden kazanıyordu.

Ancak, Yeşilçam dönemi bittiğinde izleyiciyle filmler arasına bir mesafe girdi. 80'lerin darbe ortamında çekilen filmler hiç de o kadar samimi değildi. Sanki yığınların neşesizliği, fikirlerden ve değer yargılarından uzaklaşmış olması filmlere de yansımıştı. Leopar deseni taytları ve tepeden kelebek tokaya sıkırtılıp salkım saçak bırakılmış çirkin saçlarıyla kadınlar zevksizliğin, içkisine ilaç karıştırdığı genç kızları kirleterek bir paçavra gibi atan erkekler kallesizliğin cisim bulmuş halleriydi. Zenginlerin evleri oymalı kakmalı mobilyaları, aslan heykelleri ve kristal avizeleriyle hiç de imrenilesi değildi. Genç kız-

Sinemanın Temelleri

60'larda beyazperdeyle tanışan oyuncular bugün hâlâ popülaritelerini koruyor

1960'LAR

Cüneyt Arkın'ın ününe ün kattığı yıllar. Malkoçoğlu filminde Türkiye, Arkın'ın damarlarında akan kanın nelere kadir olduğunu yeni kavıyor. Arkın'ın kaleden kaleye bir yay gibi zıpladığı sahnelerle Türkiye, Türklüğüyle övünüyor. Orhan Aksoy'un Hıçkırık filmini de unutmamalı. Hülya Kocayigit'in gözyaşları izleyicileri ağlamaktan komaya soktu.

1970'LER

Hababam Sınıfı, Selvi Boylum Al Yazmalım, Neşeli Günler, Sultan, Tosun Paşa, gibi filmler Türk sinemasına Türkan Şoray, Kadir İnanır, Adile Naşit, Münir Özkul, Kemal Sunal, Şener Şen, Tank Akan'ı kazandırdı. Ama döneme asıl damgasını vuran seks filmleri oldu ve art arda çekilen filmler Aydemir Akbaş'ı dönemin simgesi haline getirdi.

1980'LER

Sinema darbeden nasibini aldı. Yılmaz Güney'in yönettiği Yol çok ses getirdi ancak yasaklandı. Yol'u Karılar Koğuşu, Uçurtmayı Vurmasınlar gibi sosyal içerikli filmler izledi. 80'li yıllarda biraz daha içeriğe ağırlık verildi. Muhsin Bey, Selamsız Bando gibi filmlerle Şener Şen parladı. Çiçek Abbas'ın sarı minibusü de İlyas Salman'ı seyirci ile tanıştırdı.

1990'LAR

Türk sinemasının en çok ses getiren filmlerinin yapıldığı yıllar başladı. Eşkya, Tatar Ramazan, Ağır Roman, Berlin in Berlin, Piano Piano Bacaksız, Cazibe Hanımın Gündüz Düşleri, Gemide, Propaganda, Her Şey Çok Güzel Olacak gibi pek çok film gişeden memnun döndü. Sinemanın bugünkü uyanışının temelleri o yıllarda atıldı.

2000'LER

Bu dönem daha çok dizi kuşağının devamı gibi çekilen filmler parladı. Kurtlar Vadisi Irak, Deli Yürek-Bumerang Cehennemi gişe rekorları kırdı. Bunun yanında Babam ve Oğlum, G.O.R.A., Vizonte, Mustafa Hakkında Her Şey, Gönül Yarası, Filler ve Çimen, Yazı Tura, Komser Şekspir de iyi yapımlar olarak listede yerlerini aldı.

lar babalarının kapıcı olmasından utanır ve türlü entrikalara başvurarak sınıf atlamaya çalışırdı. Rüküş mayolarıyla havuz başında eğlenen fabrikatör çocukları, ortalarına düşen ezik ama yanık sesli taşralı gençle hunharca dalga geçirdi. O dönem filmlerine sevgisizlik ve soğukluk hakimdi. Film bittiğinde izleyiciyi rahatlatmaz, aksine hüüzün basardı.

O soğukluk, izleyiciyle filmler arasında da girdi ve Türk halkı eğlenmek için terciğini televizyon seyretmekten yana kullandı. Tam da özel televizyonların yayına başladığı dönemdi. Hayatın ritmi değişmiş, eğlence anlayışı ve toplumsal değer yargıları yetişen nesillerle birlikte dönüşmeye başlamıştı. Metin Erksan, Lütfi Akad, Yılmaz Güney, Atıf Yılmaz filmlerini izleyerek sinemaya tutulan gençler için bir gün kendi filmlerini çekmek bir hayaldi. Zira onları finanse ederek yollarını açacak yapımcıların maddi gücü ve cesareti tükenmişti. Eğlendirmek amacıyla çekilen ticari filmlerin ise esamesi okunmuyordu çünkü toplumda sinemaya giderek eğlenme ve sosyalleşme alışkanlığı kaybolmuştu.

Ülkelerin Sinema Sektörleri

Yerli sinema izlenme oranlarına göre Türk sinema sektörü dünya üçüncüsü

ÜLKE	YÜZDE
Türkiye	50
Fransa	34.8
Danimarka	24.1
İtalya	22.1
Finlandiya	18.4
İspanya	13.
Hollanda	10
Almanya	9.5
Norveç	7.2

Kaynak: BrightWell (2006 verileri)

PATLAMIS MISIR KÜLTÜRÜ

BU ALIŞKANLIĞI KAZANAN, Özal gençliği diye tanımlanan kitle oldu. Ama tabii ki yerli filmlerle değil Amerikan yapımlarıyla. Hollywood'un o dönem yarattığı güzel ve yakışıklı yıldızların harikalar yarattığı filmlerin pompalandığı Amerikan kültürünün cazibesi sayesinde, dönemin gençleri sinemaya gitmeye alıştı. Kentlerde açılan alışveriş merkezlerinin içinde yer alan çok konforlu sinemalar, hafta sonları beraber vakit geçirmek isteyen insanların adresi oldu. Patlamış mısır yiyenlerin çıkardığı hışırtıları bastırarak kadar çok sesli aksiyonlar, el ele vermiş çiftleri güldürürken hislendiren romantik komediler, yakın geçmiş hakkında yanlı da olsa biraz fikir veren tarih filmleri, önce şişman ve gözlüklü gencin öldüğü gerilimler izleyicilere sinemayı hızla ve kolayca tüketebilecekleri bir eğlence aracı olarak benimsetiyordu.

Görece mesaj kaygılı ve aralarından daha iyi tekniklerle çekilmiş Türk filmlerinin gişe hasılatlarına ortak olu-

KEMAL Sunal, Adile Naşit, Aysen Gruda, Hulusi Kentmen, Ayhan Işık, Filiz Akın, Tarık Akan, Gülşen Bubikoğlu gibi yıldızlarıyla Yeşilçam, bir büyük kumpanya gibiydi

HEP AYNI karakterlere bürünen oyuncular vardı: Hulusi Kentmen babacan, Adile Naşit neşeli ve anac, Kadir inanır yiğit, Erol Tas zalimdi

**2000'lerde
silkinip kendine
gelen sektör, her
yıl daha çok filmi
vizyona sokuyor.
Yerli yapımlar
neredeyse
Hollywood
filmleri kadar
gişe hasılatı
yapıyor**

şu da bu dönemin sonrasına rastlar. 1996 yapımı "Eşkiya", Şener Şen ve Uğur Yücel'in performansına oyunculuk fakiri Yeşim Salkım'ın popülaritesini ekleyerek şansını denediğinde, filmin 2.5 milyon kişi tarafından seyredileceği önceden kestirilemiyordu. Eşkiya, Türk sinema yapımcılarına yıllar sonra yeniden umut veren ilk yapım oldu. Onu o dönem parlayan Mustafa Altıoklar ve Sinan Çetin gibi yönetmenlerin çektiği popüler filmler takip etti. Bu filmlerin bir kısmı kopardığı tantana kadar çok hasılat yapmıyordu ama Türk filmlerine dair haberler artık medyada daha çok yer alıyor, tiyatroculara ve şarkıcı/manken ünlülere ikinci bir ekmeğe kapısı doğuyordu.

POPÜLER YAPIMLAR İŞ BAŞINDA

EŞKIYA İLE AYNI YILLARDA vizyona giren "İstanbul Kanatlarının Altında", "Ağır Roman" gibi filmlerle artan seyirci sayısı, "Herşey Çok Güzel Olacak"la bir milyon barajını aştı. Onları "Propaganda", "Güle Güle" ve "Neredesin Firuze" takip etti. Aynı yıllarda vizyona giren filmlerin sayısı da dramatik olarak artıyor, milyonun üzerinde izleyici toplayan bu yapımlar, sayıları binlerle ifade edilen izleyicilere ulaşan sanat filmlerinin de salonlarda gösterilmesinin yolunu açıyordu. İzleyicinin komedi sevdiği anlaşılınca devreye "Kahpe Bizans", "Abuzer Kadayıf", "Komser Şekspir", "O Şimdi Asker", "Keloğlan Kara Prense Karşı" giriyor; Yeşilçam'ın ruhu hortlatılarak "Hababam Sınıfı" serisi yeniden çekiliyordu: "Hababam Sınıfı: Merhaba", "Hababam Sınıfı Askerde" ve "Hababam Sınıfı 3.5", yakın dönemde en fazla izleyici toplayan filmler arasına girmeyi başarmıştı.

Bu arada televizyon kanallarındaki dizilerin

artan kalitesiyle birlikte çok reytingli dizi fanatiklerini salonlara çekmek amacıyla aynı yapımların devamı niteliğinde filmler çekilmeye başlandı. "Asmalı Konak-Hayat", dizi kadar ses getirmese ve takipçilerini tatmin etmese de hatırı sayılır bir izleyiciye ulaştı: 1.7 milyon kişi. "Deli Yürek" dizisiyle aşılana Türklük bilinci "Deli Yürek-Bomerang Cehennemi"yle salonlara taşınırken, aynı temayı daha popüler bir şekilde işleyen "Kurtlar Vadisi" çok daha başarılı oldu. 2005 yapımı "Kurtlar Vadisi Irak", tüm zamanların rekorunu kırarak 4.2 milyon seyirciye ulaştı. Ne de olsa o sıralarda ülke gündeminin en önemli maddelerinden biri, çiçeği burnunda yıldız Necati Şaşmaz'ın Polat Alemdar kimliğiyle koskoca Sharon Stone'la öpüşmesiydi. Kurtlar Vadisi, dizi ya da sinema filmi olarak üzerine daha birçok hikaye yazılabilecek bir kurgu. Dizinin ulaştığı başarıyla kurulan yapımcı firma Pana'nın projeyi devam ettireceği düşünülüyor.

BKM'NİN HIZLI YÜKSELİŞİ

ANCAK TELEVİZYONUN VERDİĞİ imkanları belki de en iyi kullanan, Yılmaz Erdoğan ve Necati Akpınar ortaklığıyla kurulan BKM oldu. "Bir Demet Tiyatro"yla yığınların tanıyıp sevdiği Yılmaz Erdoğan, başta Demet Akbağ ve Altan Erkekli olmak üzere başarılı ve yetkin oyuncularla oluşan ekibiyle önce milyonlarca izleyiciyi tiyatro salonlarına çekti, sonra da Cem Yılmaz'ın popülaritesinin de desteğiyle "Vizontele" ve "Vizontele Tuuba" ile sinema salonlarına. Türk sineması için çok büyük sayılabilecek 2.5 milyon dolarlık bütçe, daha önce kullanılmamış birçok teknik ekipman ve uluslararası bir kadroyla çekilen 2000 yılı yapımı Vizontele, 3.3 milyon kişi tarafından seyredildi. 2003'te vizyona giren devam filmi Vizontele Tuuba ise 2.8 milyon kişiye ulaştı.

Aynı kadro tarafından çekilen 2005 yapımı "Organize İşler" ise ilk haftalarda yapımcılarını tedirgin etse de iyi bir performans gösterdi ve 2.6 milyon kişi tarafından izlendi. BKM ise daha da büyüdü ve etkinlik organizasyonları yapan alt kuruluşunun yanı sıra film yapımcılığını Erdoğan'ın yönettiği işlerin dışına taşırdı. Cem Yılmaz'ın senaryosunu yazdığı ve Ömer Faruk Sorak'ın yönettiği 2003 yapımı "G.O.R.A.", 4 milyon kişi tarafından seyredildi. Cem Yılmaz'ın hayran kitlesinin beklentilerini fazlasıyla karşılayan bir mizah anlayışıyla çekilen film, yurtdışı ve yurtiçi DVD satışlarıyla BKM'ye hâlâ para kazandırıyor. Ancak Cem Yılmaz'ın radikal bir kararla farklı bir anlayışla senaryosunu yazdığı "Hokkabaz", genele kıyasla başarılı bir yapım olmasına rağmen, Cem Yılmaz'ın işlerinden bekleneni gerçekleştirmedi ve 1.6 milyon seyircide kaldı. BKM'nin yapımcılığını üstlendiği son film ise piyasaya iki yeni yönetmeni, Sırrı Süreyya Önder ve Muharrem Gülmez'i kazandıran "Beynelmîl".

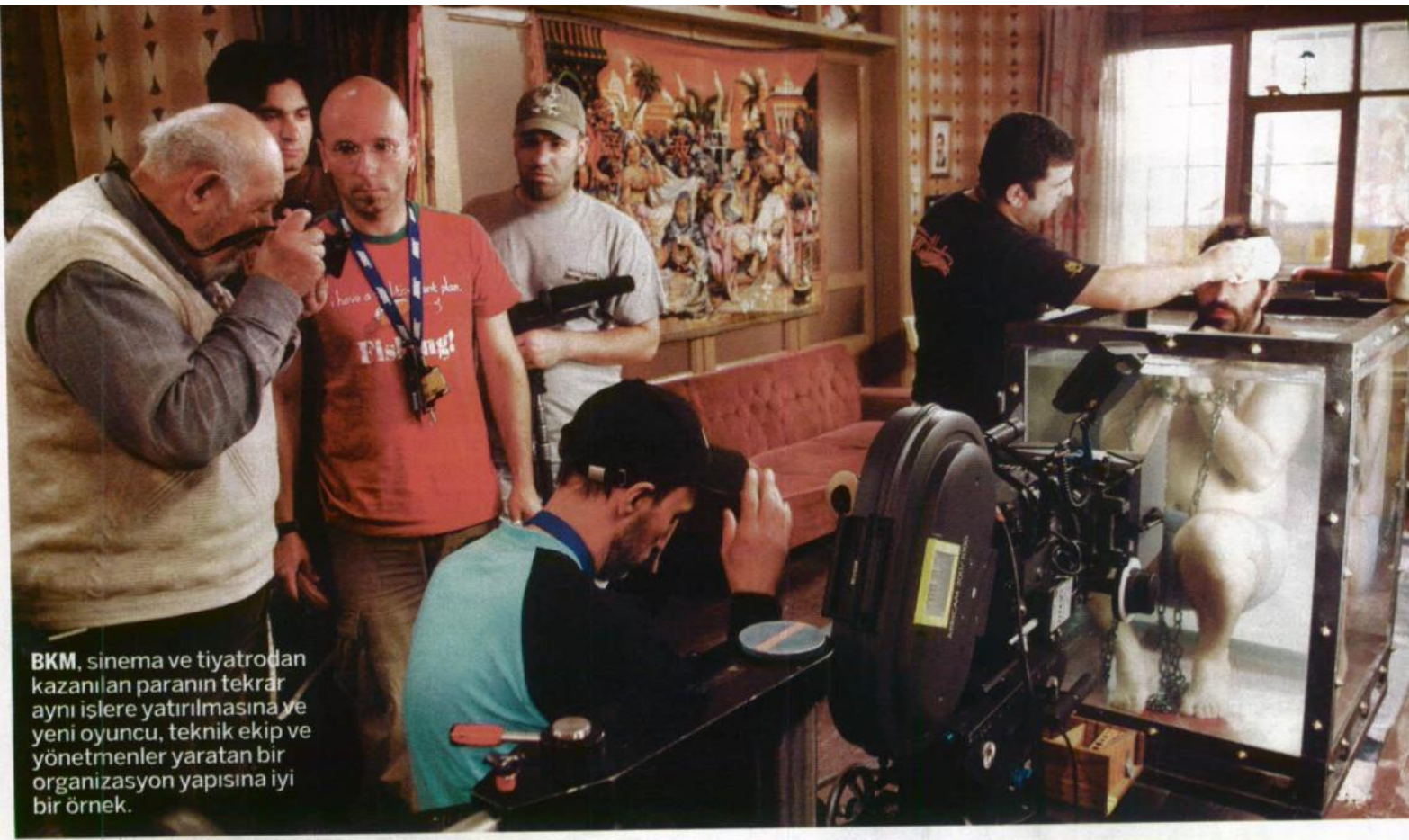
BKM, sinema ve tiyatrodan kazanılan paranın tekrar aynı işlere yatırılmasına ve yeni oyuncu, teknik ekip ve yönetmenler yaratan bir organizasyon yapısına iyi bir örnek. Sinema eleştirmeni Alin Taşçıyan, "Herkes bu doğrultuda hareket et-

Türk Sinemasının Son 7 Yılı

2000 yılından itibaren vizyona giren yerli filmlerin sayısında ciddi bir artış var. Seyirci sayısı ise 7 yılda 3 katına çıktı.

YILLAR	SEYİRCİ SAYISI		FİLM SAYISI	
	TÜM FİLMLER	YERLİ FİLMLER	TÜM FİLMLER	YERLİ FİLMLER
2006	34.838.783	18.058.346	237	33
2005	27.593.190	11.480.381	223	27
2004	29.812.897	11.447.955	203	18
2003	24.582.004	5.628.734	188	16
2002	23.877.911	2.095.757	168	10
2001	28.168.142	7.400.116	154	17
2000	28.142.274	5.995.825	172	15

Kaynak: Taiga Akıno / Medyavizyon

BKM, sinema ve tiyatrodan kazanılan paranın tekrar aynı işlere yatırılmasına ve yeni oyuncu, teknik ekip ve yönetmenler yaratan bir organizasyon yapısına iyi bir örnek.

se sektör çok iyi noktalara gidebilir” diyor. Buna tam tersi bir örnek ise Plato. 1990'ların sonlarında Sinan Çetin'in yakaladığı rüzgardan ekip arkadaşları yararlanamadı. Plato, piyasaya yeni yetenekleri kazandıran bir okul olmadı. Dahası çekilmiş ama dağıtım girmemiş filmleri rafta bekliyor. Sinan Çetin iyi bir gayrimenkul yatırımcısı olup Cihan-gir'i fethetti ancak sinema yapım-cılığında benzer bir başarıyı gösterdiğini söylemek zor.

SEKTÖR GİDEREK GELİŞTİ

FİLMLERİN SAYISI ARTTIKÇA sadece yapım şirketleri değil, sektöre hizmet veren stüdyo gibi kurumlar ve teknik uzmanlar da çoğalmaya başladı. Eskiden kaliteli bir yapıma imza atmak isteyen yapımcılar, birtakım teknik işleri yurtdışında yaptırmak zorunda kalıyordu. Bugün ise sektör, esaslı bir stüdyodan yoksun olsa da bir filmin başta sona her şeyinin Türkiye'de yapılabileceği noktaya gelindi. Bu sürecin sonuçlarından biri de 2004 yılında kurulan film dağıtım şirketi Kenda. BKM, Plato Film, AFM ve Energy Media ortaklığıyla kurulan şirket, yabancı film dağıtımını da yapmakla birlikte yerli filmlere odaklanmış durumda. Bu da filmlerin dağıtımının daha etkin bir şekilde yürütülmesini sağlıyor.

Sinema sektörünün gelişme potansiyeli yatırımcıların gözünden kaçmadı. İş Girişim Sermayesi'nin Cinemars'ı getirdiği nokta buna en iyi örneklerden biri. Cinemars, İş Girişim'in ortak olduğu

Tercih Edilen Türler

Seyirci gerilim severken komedi ısrarı niye?

TÜR	YÜZDE
Gerilim/Polisiye	73
Dram	71
Macera	62
Komedi	38
Fantastik	19

Kaynak: 2006 Fida Film İzleyici Profili Araştırması

animasyon, dijital film dağıtım işlerini yürütüyor. Aslında fütürolojiye gönül vermiş ve iyi işin kokusunu hemen alan bir yatırımcı olarak Manas'ın sinemaya yönelmesi de bu sektörün gelişme potansiyelinin göstergelerinden biri sayılabilir. Ancak Manas'a göre, sinema endüstrisi ölçülebilirliğinin çok zor olması nedeniyle yatırımcı açısından çok da cazip değil ve filmlerin maliyeti çıkarma kaygısıyla yapılması da sektördeki tehlikenin habercisi. Manas'a Plato Film'in yapımcısı Cemil Çetin de destek veriyor. Çetin, “Film işi iyi para getiriyor diye yola çıkılarak yapılan baştan savma filmlerin bugün yarattığı tehlikeyi de göz ardı edemeyiz” diyor.

Filmlerin sinema salonlarında kaç kişi tarafından seyredildiği, şimdiye kadar en önemli göstergedydi. Gişe hasılatı hâlâ daha bir filmin ticari başarısının öncelikli kıstası ve yapımcılar gelirlerinin en büyük bölümünü buradan elde ediyor. Ancak yan

2003 yılında üç sineması olan küçük bir şirketti. İş Girişim, 11.5 milyon dolar yatırdığı üç yıl boyunca sinema sayısı 12'ye çıkan ve pazar payını yüzde 1.5'ten yüzde 16'ya yükselten şirketteki payını Eylül 2006'da 19.4 milyon dolara eski sahibi Mars Entertainment Group'a sattı.

Bir diğer yatırım örneği ise Brightwell Holding'in ortağı Alphan Manas'tan. Kendini “pazar yapıcı” diye nitelendiren Manas, şu sıralar pazarı inceleme aşamasında. Son olarak Dünyayı Kurtaran Adamın Oğlu filminin görsel efektlerini üstlenen Brightwell, film prodüksiyonu, 3D

Sektör, esaslı bir stüdyodan yoksun olsa da bir filmin başta sona her şeyinin Türkiye'de yapılabileceği noktaya gelindi

KENTLERDE açılan alışveriş merkezlerinin içinde yer alan çok konforlu sinemalar, hafta sonları beraber vakit geçirmek isteyen insanların adresi oldu

gelir kaynaklarına yönelik pazarlama faaliyetlerine de ağırlık verilmeye başlandı. AFM Sinemaları Yönetim Kurulu Başkanı Adnan Akdemir, bu mecraların yapımcının uzun vadede gelir sağlaması anlamında önemli olduğunu söylüyor. Yurtdışı kapılarının Türk filmlerine açılmasıyla ve özellikle Türklerin yoğun olarak yaşadığı Avrupa ülkelerinde bu filmlerin rağbet görmesiyle birlikte kurulan satış acentelerinin hem film dağıtımını üstlendiğini, hem de TV kanalları, VDC/DVD gibi alternatif satışları gerçekleştirdiğini söyleyen BKM Uluslararası Satış Sorumlusu Neşe Akın, "Bu yollarla çekilen filmlerin gelir kaynakları artırdı" diyor. Akın'a göre, G.O.R.A bu faaliyete iyi bir örnek, zira sadece Türklerin anlayabileceği esprilerle dolu olan filmin DVD'leri bugün Uzakdoğu'da bile alıcı buluyor.

Star Wars ya da Yüzüklerin Efendisi'nde olduğu gibi G.O.R.A'nın da karakterlerinin oyuncakları yapılabilir ve yaratılan G.O.R.A evreninin hikayesine online mecralarda devam edilebilirdi. Soundtrack

albümler de filmlerin yan gelir kapılarından biri. Son yıllarda çekilen filmlerin müziklerini içeren albümler hatırı sayılır miktarlarda satılıyor. Ancak birkaç örnek dışında film müziklerinin layığıyla hazırlandığını söylemek zor. Oysa soundtrack'ler de film pazarlamasının etkin araçlarından biri.

FİLM BİLİNCİ GELİŞTİ

BÜTÜN BU UNSURLARDAN hareketle yeni dönem Türk filmlerinin gişe başarısının ardındaki nedenin pazarlama olduğunu söylemek mümkün. Artık fragmanlar daha profesyonelce hazırlanmaya, hedef kitleye yönelik TV programlarında konu edilmeye, billboardlarda yer almaya başladı. Filmler bugün ciddi bütçeler ayrılarak televizyon, gazete, internet ortamlarında tanıtılıyor. Ancak medyada çok yer aldığı halde bütün beklentileri tersine çevirerek çok az hasılat yapan ya da esaslı bir tanıtım yapılmadığı halde rekora koşan filmler de olabiliyor. Kenda Genel Müdür Yardımcısı Bahadır Özön, "İzleyici açıklanamaz bir şekilde bunu anlıyor. Zayıf bir tanıtımı olsa da iyi filme gidiyor ya da çok şaşıla fragmanlarla çıkan filmi baştan reddedebiliyor" diyor. Değişen argümanlardan biri de izleyicinin film izleme bilinci. Eskiden sadece kendilerini duygusal ya da komedi yönünden tatmin eden beklentisi düşük kitlenin yerini, oyuncuların kurgusuna kadar fikir beyan eden izleyiciler almış durumda. Limon Production Yapımcısı Hayri Aslan, "Türk izleyicisinin yerli filmlerden beklentileri çok yüksek ve yapımcılar da bunu karşılamaya çalışıyor. Bu da filmlerin kalitesini artırıyor" diyor.

2005'te düşük beklentilerle vizyona giren Babam ve Oğlum bunun en yakın örneği. Çağan Irmak'ın, (tam da darbe nedeniyle) darbeden ve dönemin toplumsal hayatına etkilerinden bihaber olan genç kitleye, 12 Eylül'ü anlattığı filmi 3.8 milyon kişi izledi. İnsanlar filmin bir güldürüp, bir ağlatırken darbe gerçeğini zarifçe anlatışını sevdi ve birbirlerine tavsiye etmeye başladı. Fısıltı gazetesinin tirajı arttıkça izleyiciler filme akın etti ve film 43 hafta gösterimde kaldı. Neşe Akın, "Kimileri filme birkaç defa gitti. Bu, Türk filmlerinde pek rastlanmayan bir durum" diyor. Babam ve Oğlum'un başarısının nedeni herhangi bir yönü olabilir: Güldürmesi, ağlatması, kurgusu, oyuncuları, yönetmeni... Ancak bu film üzerinden geleceğe yönelik bir ders çıkarmak zor. Bahadır Özön'un dediği gibi, "Babam ve Oğlum gibi filmler ancak 30 yılda bir ortaya çıkar ve bu önceki yıldır".

Alphan Manas da Babam ve Oğlum'un bu sektöre yatırım yapacaklar için yanlış örnek olacağını söylüyor. Çünkü bu filmde alınan sonuç, piyasanın gerçeklerini yansıtmıyor. Manas'a göre Türkiye'de senaryo yazarı sıkıntısı var. Tüm senaryolar birbirinin benzeri. Yıldız filmleri geride kaldı. Geçen yıl gösterime giren 34 yerli filmin sadece beşinin 500 bin ve üzerinde izleyiciye ulaştığını belirten Fida Film Yönetim Kurulu Başkanı Murat Akdilek, bu beş filmin pastanın yüzde 75'ini aldığını ifade ediyor. Komedi filmlerinin ise gişenin yüzde 80'ini aldığını söyleyen Akdilek'e göre, en fazla gişe yapan ilk beş film incelediğinde; "Hababam

Top 10

En çok izleyici toplanan ilk 10 Türk filmi ve izleyici sayıları:

FİLM	İZLEYİCİ SAYISI
Kurtlar Vadisi: Irak	4.256.567
G.O.R.A.	4.001.711
Babam ve Oğlum	3.813.437
Vizontele	3.308.383
Vizontele Tuuba	2.894.802
Hababam Sınıfı Askerde	2.586.636
Eşkya	2.571.133
Organize İşler	2.552.550
Kahpe Bizans	2.472.162
Hababam Sınıfı Üç Buçuk	2.067.661
TOPLAM	30.525.042

Kaynak: 2006 Fida Film İzleyici Profili Araştırması

erken pazarlama, sinema piyasasını olumsuz etkiliyor. Bunun örnekleri Türkiye'de video dönemi başladığında görüldü" diyor. Ancak bu tehdit kimileri için bir fırsata da dönüşebilir. Online ile gerçek mecraları etkin şekilde kullanan yapımcılar, pastanın en büyük dilimlerini kapacak gibi görünüyor.

Yeşilçam filmleri, dünyaya gözlerini onlarla açan kuşaklarca hâlâ TV kanallarında rastlandıkça izleniyor. Acaba bugünün çocukları yetişkin olduklarında günümüz Türk filmlerini aynı aidiyet duygusuyla izleyebilecek mi? Büyük olasılıkla, n'ayır. Ancak günümüzde uyanan Türk sinema sektörü, Alin Taşçıyan'ın deyişiyle "defosuz" yapımlar çıkararak kaliteyi yükseltirken dağıtım ve pazarlamayı etkinleştirirse ciddi bir endüstri haline gelecek. Dahası, evrensel düşünüp vizyoner hareket edilirse, endüstrinin büyük oyuncularına da iyi bir rakip olabilecek. ■

2006'da vizyona giren 238 filmin 34'ü yani yüzde 14.2'si yerli, ama 234 milyon YTL'lik gişe hasılatının 112 milyon YTL'si yani yüzde 48'i yerli filmlerden elde edildi

Sınıfı bir efsanenin, G.O.R.A ve Hokkabaz Cem Yılmaz'ın, Sınav yönetmen ve oyuncuların, Kurtlar Vadisi Irak ise fenomen haline gelmiş bir dizi kahramanının avantajlarından yararlandı" diyor. Yeşilçam filmlerini hangi dönem olursa olsun izlemekten bıkmayan Türk seyircisi "tipik" senaryolara yeniden prim vermeye başlayınca düşük bütçeli ve benzer içerikli sinema arzında da talebin üzerinde bir artış oldu. Manas'a göre bu durumdan birilerinin canı çok kötü yanacak ve sinema sektörü algılananın aksine kötüye gidecek.

Özel televizyonlar, çekilmiş filmlerin yayın haklarını satın alıyor ancak Türkiye'de TV'ler film çekmiyor, bunun yerine dizilere ağırlık veriyor. Oysa endüstrisi gelişmiş ülkelerde TV'ler sinemanın başlıca destekçisi. Aslında Fransa, İtalya gibi ülkelerde yerli filmlerin tanıtımı da devlet kurumları tarafından yapılıyor. Bu kurumlar, sinema sektöründeki uzmanların gönüllü katılımıyla desteklenerek kendi ülkelerinin filmlerinin yurtdışında pazarlamasını gerçekleştiriyor. Türkiye'de ise bu yapıyı kurmak çok zor. Ne Kültür Bakanlığı bu işe gereğince odaklanabiliyor, ne de sinemacılar birlikte hareket etmeye sıcak bakıyor.

ALTERNATİFLERİ VAR

SEKTÖRÜN GİDİŞATINI KÖTÜ yönde etkileyecek unsurlardan biri de sinema salonları ile ilgili beklentilerin artması. Sinemalar artık evine "home theatre" sistemi kuran bir nesle cevap vermek için ter döküyor. TV ekranları devleştikçe izleyicinin sinema salonlarından beklediği konfor artıyor. Artan mekanlar daha fazla koltuk anlamına geliyor. Doluluk oranları düşünce de sinema için kârsızlık başlıyor. Anadolu'daki sinema salonlarına izleyici çekmek isteyen sinema sahipleri, yetişkinlere kestikleri öğrenci biletleriyle hem ciroyu düşürüyor, hem de pazarın ölçülmesinde yanıltıcı bir etki yaratıyor. Alphan Manas, "Beyanda en büyük problem öğrenci mi, tam mı ayırımı. Öğrenci beyanı en az yüzde 30-40 ciro kaybı anlamına geliyor" diyor. Bu yüzden de BrightWell firması, "online box office reporting" sistemini hayata geçirmeye çalışıyor. Sistem sinemadaki seyirciyi otomatik olarak sayıyor. Arka taraftaki yazar kasa bilgilerini ise otomatik olarak değerlendiriyor ve raporluyor. Filmin vizyona girdiği günün gecesi kaç tam, kaç öğrenci bileti satıldığı, hangi salonlarda film oynatıldığı tek tek raporlanıyor.

İzleyicileri cezbeden bir ortam daha var: Online ve mobil mecralar, geçen süre zarfında sinema sektöründen daha çabuk gelişti. Hızlı internetin yaygınlaşmasıyla birlikte son birkaç yıldır online ortamdan yoğun bir içerik sunulur ve tüketilir hale geldi. YouTube'un kısa sürede çok değer kazanmasının nedeni de bu. YouTube ve halefleri, kullanıcıların eğlenceye ayırdığı vakitten giderek daha fazla çalışacak ve bu çok kısa bir süre içinde olacak. Müzik endüstrisi aynı gerçeği yakın zamanda tecrübe etti ve internet çağının hızına yetişememenin bedelini ağır bir şekilde ödedi. Aynı tehdit sinema sektörünü de bekliyor. Mars Sinemaları Film Programlama Müdürü Yalçın Küçüközcan, "TV ve diğer mecralara filmleri